

Høring: Regional plan for vannforvaltning i Vannregion Glomma 2016-2021, med tilhørende tiltaksprogram etter vannforskriften.

Bakgrunnsnotat for høringsuttalelse fra kommunene til Vannregionmyndigheten. Utarbeidet i fellesskap av prosjektlederene i vannområdene Haldenvassdraget, Øyeren, Morsa og Glomma Sør.

FRIST: 31.12.2014

1. ORIENTERING TIL KOMMUNENE

1.1. Innledning

Den regionale vannforvaltningsplanen med tiltaksprogram er et sentralt verktøy for helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet og vannressursene våre. Planen har som mål å gi sektorene det grunnlaget de trenger for å igangsette miljøforbedrende tiltak - tiltak som skal føre til at alt overflate-, grunn og kystvann når god tilstand innen 2021.

Miljømålene for vannforekomstene, som fremkommer i planen, skal legges til grunn i kommunal, fylkeskommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionen. Det er den offentlige forvaltningen som har ansvaret for at miljømålene oppfylles.

1.2. Vannforskriften

Arbeidet med vannmiljø styres etter forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften), som gjennomfører EUs vanddirektiv i norsk rett. Vannforskriften trådte i kraft fra 1.1.2007. Hovedformålet med vannforskriften er å sikre beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet, og om nødvendig iverksette forebyggende eller forbedrende miljøtiltak for å sikre miljøtilstanden i ferskvann, grunnvann og kystvann. Vannforskriften legger opp til at det settes miljømål for alt vann (vannforekomster). Det generelle målet er at alle vannforekomster minst skal opprettholde eller oppnå "god tilstand" i tråd med nærmere angitte kriterier.

1.3. Organisering

Vannforskriften deler landet i vannregioner, med én fylkeskommune som vannregionmyndighet i hver vannregion. For vannregion Glomma er det Østfold fylkeskommune som er vannregionmyndighet. Vannregion Glomma består av 12 vannområder, bl.a. Morsa, Haldenvassdraget, Glomma Sør, Øyeren og PURA. Vannområdene dekker ofte hele eller deler av flere kommuner, som da må samarbeide om vannforvaltningen. Arbeidet i vannområde Morsa er styrt av et vannområdeutvalg, der kommunene, fylkeskommunene, fylkesmennene, NVE og mattilsynet er representert. Vannområdet er finansiert av kommunene, fylkeskommunene og statlige tildelinger.

1.4. Fremdriftsplan og planperioder

Gjennom vannforskriften får vi en tydelig fremdriftsplan med tidspunkt for hva man skal jobbe med til enhver tid. Det er lagt opp til 3 planperioder på tolv år hver – seks år planleggingsfase og seks år med gjennomføringsfase. Vi er nå inne i den første landsdekkende planperioden fra 2010 til 2021. Vannområde Morsa er et av vannområdene som var med i pilotperioden fra 2007-2015.

Figur 1. Plan for systematisk vannforvaltning.

1.5. Kort presentasjon av vannområde Morsa

Figur 2. Kart over vannområde Morsa

Vannområde Morsa omfatter Vansjø-Hobølvassdraget og Hølenassdraget samt kystbekker og kystområder fra Drøbak til Saltnes. Vannområdet ligger i fylkene Akershus og Østfold, og omfatter kommunene Enebakk, Ski, Frogn, Ås, Vestby, Hobøl, Spydeberg, Våler, Moss, Rygge og Råde. Oslo kommune har også noen arealer innenfor vannområdet. Innenfor vannområde bor det i overkant av 100.000 innbyggere.

Hovedutfordringer i vannområde Morsa er for høye tilførsler av næringsstoffer fra jordbruk og avløp. Over 90 % av vannområdet ligger under marin grense, noe som fører til mye naturlig erosjon av leire og annen næringsrik jord. Det er dessuten store utfordringer knyttet til erosjon i flere av sideelvene og flom i Vansjø. Utbygging av ny firefelts motorvei vil også kunne påvirke vannkvaliteten i Vansjø-Hobølvassdraget. I skogsområdene er vannforekomster påvirket av sur nedbør og kystområdene er påvirket av næringsalter og miljøgifter fra blant annet industri og havner.

Vannkvaliteten er best i innsjøene øverst i vassdraget, mens det er store utfordringer i Sæbyvannet og Vansjø som ligger langt nede i vassdraget. Den største innsjøen i vannområdet er Vansjø. Vansjø er drikkevannskilde for 65.000 personer, og er også et unikt natur- og friluftsområde. Samtidig har det i en årrekke vært omfattende problemer med oppblomstring av blågrønnalger i innsjøen.

En stor del av bekkene og elvene i vannområdet har ikke tilfredsstillende vannkvalitet. Dette gjelder også elver og bekker i kystområdene. Mange av bekkene her er sjørrretbekker, og Hølenelva er også lakseførende.

Mossesundet er påvirket av miljøgifter.

2. KOMMUNENES ROLLE

Forvaltningsplanen gir føringer til kommunene i vannregionen, og skal bidra til å samordne og gi retningslinjer for arealbruken på tvers av kommune- og fylkesgrensene. Dersom retningslinjene fravikes, gir dette grunnlag for å fremme innsigelse etter plan- og bygningsloven.

Kommunene er også en aktiv part inn i arbeidet med vannforvaltningen gjennom bl.a. vannområdene. Gjennom vannområdene deltar kommunene i ulike faggrupper og styringsgrupper, samt bidrar med innspill til dokumentene lokale tiltaksanalyser og "vesentlige vannforvaltningsspørsmål" som ligger til grunn for forvaltningsplanen.

Kommunen har mange ulike roller i arbeidet med å forbedre vannmiljøet. Et tydelig eksempel på dette er at kommunen på den ene siden er med på å forurense vassdraget ved utslipp av avløpsvann fra offentlige anlegg, mens kommunene på den andre siden er ansvarlig myndighet som skal sørge for at det blir iverksatt tiltak for å bedre vannkvaliteten. Nedenfor er noen av kommunenes ansvarsområder som kan påvirke vassdragene listet opp:

- Kommunale avløpssystemer med oppgaver som kontroll, drift og vedlikehold
- Forurensningsmyndighet for mindre avløpsanlegg
- Tildeling av miljøtilskudd til landbruket og kontroll av miljøforskrifter
- Planmyndighet med bl.a. ansvar for klimatilpasning.
- Ansvarlig for byggesaksbehandling, ift overvann, kommunale- og private avløpsanlegg.
- Vassdragsovervåkning

3. FORVALTNINGSPLANEN MED TILTAKSPROGRAM

3.1. Klimaendringer

Forventede klimaendringer tilsier at det vil bli varmere og våtere vintre, varmere og tørrere somre, større høstflommer og mer kraftig nedbør. En slik utvikling vil være en utfordring i vannmiljøssammenheng. Klimaendringene forventes å ville gi økt tilførsel av næringsstoffer til vassdragene samtidig som også høyere vanntemperatur vil kunne gi økt risiko for uønsket oppblomstring av blågrønnalger.

Innenfor planperioden 2016-2021 vil bare en liten del av de langsiktige forventede klimaendringene finne sted. Det er likevel viktig at det settes inn langsiktige tiltak, som tar høyde for forventet utvikling. Forventede klimaendringer medfører generelt at det vil være behov for å sette inn sterkere tiltak for å oppnå ønsket forbedring i vannkvalitet. Det er også viktig at det tas høyde for større nedbørmengder ved planlegging og utforming av de langsiktige tiltakene som skal gjennomføres.

3.2. Tilstandsvurderinger og påvirkninger

I vannområde Morsa har det blitt gjennomført en omfattende overvåkning over flere år, og vi har således god kunnskap om vannkvaliteten.

Overvåkningen viser at mange vann og bekker har moderat eller dårlig miljøtilstand, og ikke når kvalitetsmålet. Ansvarlige myndigheter er derfor pliktige til å iverksette tiltak. Hovedutfordringene i vannområdet er næringsstoffer som tilføres vannet fra landbruksarealer, fra offentlige og private avløpsanlegg, forurensning fra industri, transport, infrastruktur eller fra tette flater i byene. I tillegg er noen av vannforekomstene påvirket av sur nedbør.

Påvirkningene som er registrert er i all hovedsak kjente påvirkninger som bærer preg av at Akershus og Østfold er et område hvor det bor mange mennesker – både i by og bygd, hvor det drives aktivt landbruk, men hvor det også finnes større skogs- og friluftsområder.

3.3. Foreslåtte tiltak

Samarbeidet i vannområdene skal sørge for at alle tar sin del av ansvaret. Gjennom utarbeidelse av lokale tiltaksanalyser, har sektorene hatt ansvar for å melde inn aktuelle miljøtiltak for sin sektor. I tråd med hovedpåvirkningene, er de fleste foreslåtte tiltakene i Morsa i hovedsak knyttet til landbruk, spredt avløp og kommunalt avløp. Det er også innmeldt tiltak for å redusere påvirkningen fra flom, erosjon og ras.

Klimaendringene vil føre til økende vannmengder på ulike tidspunkter på året. Det vil føre til økte belastninger på allerede gammelt avløpsnett og økt avrenning fra jorder og veier.

En sammenstilling av de innmeldte tiltakene i vannområde Morsa følger i tabell 1.

Tabell 1. Sammenstilling av de innmeldte tiltakene i vannområde Morsa

Type påvirkning	Tiltak
Avrenning fra landbruket	<p>Redusert jordbearbeiding</p> <p>Redusere fosforinnholdet på korn- og engarealer</p> <p>Vegetasjonssoner langs vassdrag</p> <p>Grasdekte vannveier</p> <p>Gras på særlig erosjonsutsatte og flomutsatte åkerarealer</p> <p>Utbedring av hydrotekniske anlegg</p> <p>Etablere og vedlikeholde fangdammer</p> <p>Vannmiljørådgivning i landbruket</p> <p>Miljøavtaler i landbruket</p> <p>Kontroll og utbedring av gjødslelagre</p> <p>Skjøtsel av eksisterende kantvegetasjon langs vassdrag, vurdere reetablering an kantvegetasjon</p> <p>Overvannstiltak i landbruket</p>
Spredt avløp	<p>Oppgradering av avløpsanlegg</p> <p>Tilsyn og kontroll med små avløpsanlegg</p> <p>Tilknytning til offentlig avløpsnett</p>
Kommunalt avløp	<p>Nedleggelse av renseanlegg – overføring til annet vassdrag</p> <p>Oppgradering av renseanlegg</p> <p>Rehabilitering eller sanering av eldre avløpsnett</p> <p>Separering av avløpsnett</p> <p>Utbedring av feilkoblinger</p> <p>Oppgradering av pumpestasjon</p> <p>Oppgradering av overvåkningsanlegg</p> <p>Frakobling av taknedløp</p> <p>Miljøtilsyn - avløp</p>
Erosjon, flom og vassdragsregulering	<p>Erosjonssikring</p> <p>Søke om endret manøvreringsreglement Vansjø</p> <p>Sikring og skjøtsel av bekkekanter</p> <p>Vurdere flomforebyggende tiltak Vansjø</p> <p>Bekkeåpning</p>
Forsuring	Følge opp behov for kalking
Transport/infrastruktur	<p>Vurdere og eventuelt iverksette rensertiltak for tunnelvaskevann</p> <p>Evaluerer og evt oppgradering av rensedammer for overvann fra veg</p> <p>Kartlegge og utbedre vandringshindre for fisk</p>
Miljøgifter	<p>Ytterligere kartlegging av kilder til forurenset sjøbunn i Mossesundet</p> <p>Utarbeide tiltaksstrategi for å nå miljømålene for Mossesundet</p>

4. FORSLAG TIL HØRINGSUTTALELSE FRA KOMMUNENE

4.1. Målkonflikter

Opprettholdelse av god miljøtilstand i vann kan være gjenstand for en rekke målkonflikter lokalt, men også nasjonalt. Det er nødvendig at disse spørsmålene blir bedre ivaretatt i endelig forvaltningsplan og tiltaksprogram. Målkonfliktene må tydeliggjøres, og det må fremkomme hvordan og hvem som skal avklare disse. Det bør også fremgå hvilket nivå konfliktene skal avklares på; lokalt, regionalt eller nasjonalt nivå.

Landbruk og vannmiljø

En vesentlig del av næringsstoffurensningen til vassdragene på Østlandet kommer fra dyrket mark. Det er en fordel for både vannmiljøet og landbruket at matjord og næringsstoffer beholdes på jorden, men likevel settes en del av miljøtiltakene i landbruket i direkte konflikt med de nasjonale målene om økt matproduksjon. Det trengs en tydelig avklaring fra sentrale myndigheter om hvor en skal trekke grensen i denne målkonflikten. Erfaringer har vist, at dersom dette ikke skjer, vil denne konflikten bli værende lokalt og skape vanskelige arbeidsforhold for alle parter. Prioriteringer innenfor denne målkonflikten er vagt formulert i vannforvaltningsplanen som er til høring. Det er et stort behov for en større differensiering av hvilke områder hvor økt matproduksjon skal være styrende, og hvor vannkvalitet skal være styrende. Dette bør baseres på resipientvurderinger og nærings- og brukerinteresser. Vannregionmyndigheten må føre denne saken videre slik at ansvar for dette vanskelige spørsmålet får en avklaring.

Befolkningsvekst, utbygging og vannmiljø

I mange kommuner viser framskrivninger at det vil bli en vesentlig befolkningsøkning de neste årene. Dette vil bety økt behov for infrastruktur og fortetting. Med dagens forhold er vannmiljøet i flere områder utsatt for et stort press med hensyn på blant annet nedbygging av arealer (tette flater) og kapasitet på avløpsnett.

For større utbyggingsprosjekter vil også anleggsfasen kunne påvirke vannmiljøet i stor grad, i tillegg til belastningen en utbygging vil være i driftsfasen. Det vil være et kostnadsspørsmål hvor store hensyn man skal ta til vannmiljøet i drift- og anleggsfase. Et eksempel på dette er utbygging av ny E18, som forventes å ville gi store tilførsler av næringsstoffer til vassdragene i Morsa i forbindelse med anleggsarbeidet. Det er også en problemstilling i hvor stor grad forholdet til vannmiljøet skal vektas i forhold til andre hensyn ved planlegging av slike større utbyggingsprosjekter.

Disse problemstillingene bør synliggjøres i større grad i forvaltningsplanen.

Fornybar energi og vannmiljø

En annen målkonflikt er sentrale føringer for økt andel fornybar energiforsyning. Dette medfører blant annet utbygginger og effektivisering av en rekke vannkraftverk, noe som kan ha en uheldig påvirkning på vannmiljøet. Eksempelvis kan vassdragsregulering også ha påvirkning på flomproblematikk, erosjon og endret vannføring. Slike målkonflikter kan være svært komplekse, da de ofte omfatter mange ulike interessegrupper. Vurdering eller revidering av manøvreringsreglementer eller konsesjoner er derfor arbeidskrevende. Arbeidet med disse sakene

tar ofte lang tid grunnet begrensede saksbehandlingsressurser hos Norges vassdrags og Energidirektorat. Det bør derfor jobbes for å øke saksbehandlingskapasiteten. I tillegg er det behov for å avklare hvilke vassdrag som skal få status som «sterkt modifiserte» og dertil hørende mindre strenge miljømål. Det er vannregionmyndigheten sin oppgave å avklare dette.

Industri, næring og vannmiljø

En rekke industribedrifter og mindre foretak kan ha utslipp til resipient. Lokalt behandles det også flere saker der private interesser ønsker å gjennomføre tiltak som kan ha negativ konsekvens for vannmiljøet. Eksempler kan være avfallsanlegg og massedeponier. Det kan være utfordrende å balansere verdiskapningen opp mot vannmiljøet. Denne problemstillingen bør synliggjøres i større grad i forvaltningsplanen.

4.2. Manglende virkemidler

Alle er enige om at det er viktig med rent vann, men i mange tilfeller mangler vi virkemidlene for å gjennomføre de nødvendige tiltakene. Derfor er det viktig å synliggjøre noen områder hvor det er behov for nye virkemidler, eller der eksisterende virkemidler bør utvikles.

Klimaendringer

Forventede klimaendringer medfører generelt at det vil være behov for å sette inn mer tiltak for å kunne oppnå ønsket forbedring i vannkvalitet. Det er også viktig at det tas høyde for klimaendringene med større nedbørsmengder ved planlegging og utforming av de langsiktige tiltakene som skal gjennomføres.

Forvaltningsplanen beskriver utfordringene knyttet til klimaendringene på en tilfredsstillende måte.

Flom, erosjon og ras:

Flom, erosjon og ras kan tilføre store mengder næringsstoffer til vassdragene. Tiltak mot dette er viktig for å oppnå god vannkvalitet i vassdrag med særlige utfordringer, men vannområdene opplever at det er vanskelig å få gjennomslag for prioriteringer av midler til slike tiltak.

Det er derfor et stort behov for å øke de statlige bevilgningene til erosjons og flomforebyggende tiltak i vassdragene. Det bør også avsettes egne bevilgninger til tiltak som skal gjennomføres ut fra miljøhensyn, da slike tiltak i dag må konkurrere om tildelinger fra samme pott som tiltak som skal sikre menneskeliv og store materielle verdier.

Overvann:

Klimaendringene og økt nedbør fører til overbelastning på overvannsnett. Vann må i større grad ledes på overflaten, gjennom vegetasjon og naturlig dreneringssystemer, og frem til vassdragene.

Krav til overvannshåndtering må inn i planverk og utbyggingsavtaler, og dersom det er kommunene som skal håndtere dette, er det behov for økt kompetanse på dette feltet. Det er nødvendig å tydeliggjøre sektoransvaret for overvannshåndtering, spesielt i byer og tettsteder.

Landbruk

Erfaringer fra de vannområdene som har vært med i pilotperioden (2007-2015) har vist at det har vært vanskelig å få iverksatt nok tiltak i sårbare områder.

Regjeringen har varslet en betydelig revisjon av produksjonstilskuddsforskriften for landbruket. Dette gjør det vanskelig å komme med konkrete forslag til tiltak/manglende virkemidler, da det ikke er klart hva som blir vedtatt. Endringsforslagene som har betydning for vannmiljøet er:

- Opphevelse av kravet om ikke å jordarbeide nærmere vassdraget en 2 meter målt horisontalt fra normal vannstand. Dette foreslås erstattet med at det skal være et vegetasjonsbelte mot vassdrag som er egnet til å motvirke avrenning og at dette beltet ikke skal jordarbeides.
- I dag har fylkesmannen hjemmel til å bestemme at foretaket må følge bestemte jordarbeidingsrutiner mv., dersom jorda på en landbrukseiendom ligger i et område med erosjonsfare og innenfor nedbørsfelt til sårbart vassdrag eller sårbart kystområde. Tilsvarende bestemmelse følger allerede av jordlova, og regelen foreslås derfor opphevet i produksjonstilskuddssammenheng. Fylkesmennene kan foreslå videreføring av disse forskriftene/miljøkravene som inntil nå har ligget under produksjonsforskriften og legge de inn under jordloven.
Hva som blir resultatet vet vi ikke.
- Krav om tilfredsstillende miljøplaner er allerede tatt bort. I disse miljøplanene inngikk blant annet gjødselplan og sprøyteplan/journal i tillegg til flere andre punkter. Gjødselplan og sprøyteplan skal videreføres og fortsatt være krav for å få fullt produksjonstilskudd. Annet innhold i miljøplanene legges inn under KSL (kvalitetssikring i landbruk).

Det finnes i dag nok aktuelle tiltak for å oppnå godt vannmiljø, men mengden gjennomførte tiltak i landbruket har ikke vært tilstrekkelig for å nå målene. Følgende viktige kriterier/virkemidler bør styrkes for å få iverksatt nødvendige landbrukstiltak, og rett tiltak på rett plass:

1. Det må stilles nok økonomiske virkemidler til disposisjon, slik at det skal være lønnsomt å være en miljøvennlig bonde
2. I de sårbare vassdragene/deler av vassdragene må ordningene om ulike miljøkrav videreføres og evt. utvides. Ulemper for bonden må kompenseres.
3. Veiledning ovenfor bonden må videreføres og styrkes. Det er behov for at kunnskapen økes for å sikre at de viktigste og riktige tiltakene blir gjennomført.
4. Forskrifter må være tydelige og i mindre grad gi rom for bruk av skjønn. Dette vil gjøre det lettere å gjennomføre kontroller. Eksempel: jordarbeidingsavstand til vassdrag.
5. Forskriftene må utformes slik at en kan kontrollere at intensjonen med et miljøkrav er fulgt. Eksempel: Det er krav om at bonden skal ha en gjødselplan, men kontrollmyndigheten (kommunen) har ikke rett/myndighet til å kontrollere at planen følges.
6. Det må innføres restriksjoner på bruk av husdyrgjødsel, slam og kjøttbeinmjøl i sårbare vassdrag. Dagens praksis viser at det tilføres langt mer fosfor (unntak for storfegjødsel) enn hva plantene trenger ved bruk av disse organiske gjødselmidlene.

7. Ansvarlige sektormyndigheter (kommunene og fylkesmennene) må avsette tilstrekkelige ressurser slik at de kan kontrollere at forskrifter/ miljøkrav overholdes og sanksjonere ved brudd.
8. Vi har etter hvert fått god kunnskap om vannkvaliteten i vassdragene. Det er viktig at denne kunnskapen brukes til å styre i hvor stor grad det er behov for å iverksette landbrukstiltak på lokalt og regionalt nivå. Virkemidlene (tilskudd og krav) må følge samme måte å inndele på.
9. En opplever økt erosjon i bekke-/elvekanter. Det er grunneiers ansvar å skjøtte bekkekanten på sin eiendom, men dette blir i liten grad utført og ingen kan pålegge grunneier å gjennomføre dette arbeidet. Det finnes heller ikke tilskuddsmuligheter. Årsaker til problemene kan også skyldes forhold oppstrøms noe som bli feil å belaste grunneiere nedstrøms. *Det trengs en klargjøring av hvordan en skal få gjennomført disse tiltakene.*
10. Det trengs ulike stimulerings tiltak for å øke grasarealet ved sårbare vassdrag. Dessuten må det stimuleres til mer husdyrhold i de områdene hvor det omtrent ikke finnes husdyr slik at en får avsetning på gras på flomutsatte arealer, vegetasjonssoner, etc.
11. Ensidig kornproduksjon over mange år samt store tunge maskiner gir dårlig jordstruktur, noe som igjen fører til økt avrenning. Ved å øke grasarealet langs de sårbare vassdragene vil en bedre forholdene betydelig. Dette krever en endring i kanaliseringspolitikken.
12. Økt areal med økologisk landbruk vil virke gunstig på vannkvaliteten.- mer gras, mindre gjødsel og fravær av plantevernmidler. Dette krever satsning fra sentrale myndigheter.
13. Det bør iverksettes et arbeid som skal vurdere fordeler og ulemper ved å innlemme forurensning fra landbruket inn i forurensningsloven.
14. En har i svært liten grad hatt fokus på avrenning av plantevernmidler fra landbruksdrift. Dette er en betydelig forurensning som det må tas mer tak i.

Spredd avløp

Det er mange boliger med små private avløpsrenseanlegg i Morsa. Slike separate avløpsanlegg har krav om at det skal gjennomføres jevnlig service. For minirenseanleggene, som det hovedsakelig anlegges i våre områder, er det som regel anleggsleverandørene som også tilbyr serviceavtaler. Kommunenes kontroll av minirenseanleggene viser at en relativt stor andel av disse ikke fungerer etter hensikten, og at dette blant annet skyldes for dårlig service. For å sikre god drift av anleggene, er det nødvendig å få på plass en sertifiseringsordning av servicepersonell for private avløpsanlegg. Serviceavtaler bør også kunne utføres av firmaer som er uavhengig av leverandør.

Kommunalt avløp

Kommunene har gjennom sine utslippstillatelser forpliktelser i forhold til spesifikke utslippskrav, avløpsplaner og utslippskontroll. Avløpsutslipp utgjør likevel en vesentlig forurensningskilde til vassdragene, og det er behov for å gjennomføre omfattende og kostbare tiltak på kommunale avløpsanlegg. De fleste kommunale avløpstiltakene er tiltak kommunen må gjennomføre uavhengig av vannforskriften, mens noen avløpstiltak er utløst som følge av vannforskriften. Et eksempel på tiltak som kan være utløst av vannforskriften, er nedleggelse av renseanlegg for overføring av

utslippet til annet og mindre sårbart vassdrag. Det bør etableres en statlig finansieringsordning for kommuner som blir pålagt svært kostbare avløpstiltak med bakgrunn i vannforskriften.

Det er Fylkesmennene som er ansvarlige for å følge opp kommunenes drift og vedlikehold av større avløpsanlegg. Gjennom oppfølgingen sikres god internkontroll, gode planer og bedre gjennomføringsevne for avløpstiltak. Fylkesmennene bør sikres økte ressurser for å kunne gi bedre oppfølging og føre hyppigere kontroll av kommunene.

Administrativ kapasitet

For å få til en god fremdrift i tiltaksgjennomføringen, er det viktig at det er tilstrekkelig administrativ kapasitet innen relevante sektorer. Dette kan være en utfordring innefor flere områder.

Avløpsområdet i kommunene oppleves som særlig sårbar i forhold til å rekruttere og beholde fagkompetanse.

Overvåkning

En god overvåkning er viktig for å kunne gjennomføre en kunnskapsbasert forvaltning av vassdragene. I sterkt belastede vannforekomster vil det gjennomføres svært kostbare tiltak for å nå miljømålene. Her er det særlig viktig med tilstrekkelig overvåkning for å gi svar på hvilke tiltak som trengs for å nå miljømålene, om gjennomførte tiltak har ønsket effekt og om vi faktisk har nådd miljømålene for en vannforekomst.

I vannforskriften stilles det krav om at det gjennomføres en helhetlig overvåkning av vannforekomstene og at denne skal finansieres etter prinsippet om at forurenser betaler. I Østlandsområdet kommer store deler av næringsstofftilførslene til vassdragene fra landbruksarealene, men det er per i dag ikke etablert noen modell for at landbrukssektoren skal bidra til overvåkingen. Det er behov for en betydelig økning i det statlige overvåkningsbidraget til vannområder med stor landbrukspåvirkning, for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning etter prinsippet om at "forurenser betaler".

I Vansjø og i Hobølelva har det vært en omfattende overvåkning i flere tiår, og datagrunnlaget som er samlet her er unikt også utenfor Norges grenser. Denne overvåkingen har gitt en rekke viktige data som har ført norsk vannforvaltning et langt steg videre, og dataene har gitt grunnlag for omfattende forskningsprosjekter på nasjonalt og internasjonalt hold. En videreføring av en god overvåkning av Vansjø og Hobølelva er av interesse langt ut over vannområdets grenser, og disse vannforekomstene bør derfor innlemmes i de statlige basisovervåkningsstasjonene.

Behov for kunnskap om miljømål

En stor del av vassdragene på Østlandet renner gjennom marine leiravsetninger. Dette fører til at vassdragene blir påvirket av leirpartikler, som til dels naturlig bringer med seg næringsalter. Dagens metodikk for å vurdere miljømål for leirpåvirkede vassdrag har vesentlige mangler og må videreutvikles. Bedre metodikk vil være spesielt viktig for å kunne fastsette riktig miljøtilstand og behov for tiltak i disse vassdragene.

Vannregionmyndigheten bør arbeide for at metodikken forbedres.